

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА

BIELARUSKAJA KRYNICA

Polityčnaja, hramadzkaaja i literaturnaja hazeta.

Adres Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adčynlena ad 9 ran. da 4 hadz. wieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

„Biel. KRYNICA“ kaštuje na hod—4 zal., na paŭhoda —
2 zal., na 3 miesiacy—1zal. Zahranicu ūdwaja daražej.
Ceny abwieštak pawodle ūmowy.

ЮДАВА ПАЛІТЫКА.

Гэта так называем, бо гэткая сапраўды ёсць, бальшавіцкая беларуская палітыка. Сутнасць гэтай палітыкі ў тым, што яна рознымі спосабамі выкарыстоўвае цяжкое палажэнне прадусім беларускай інтэлігенцыі, здабывае яе давер, заманьвае да сябе і пасля беспашчадна нішчыць. Гэткая — сапраўды Юдава — палітыка Саветаў або знішчыла цалком, або адарвала ад народу, заганычы ў ссылку ці ў вастрогі, сапраўды ўжо вялікі лік беларускай інтэлігенцыі, як тае, што астаўшыся была пад Саветамі, так і тае, што туды выехала з пад Польшчы.

Прыкладаў гэткай савецкай да беларусаў палітыкі маем многа. Але ня будзем гаварыць аб мінуўшчыне, а пагаворым аб сучаснасці, пагаворым аб сям'янішай савецкай беларускай палітыцы.

Вось прад намі брашурка пад загалоўкам «Выкрыццё правакатарскай банды Луцкевіча-Дварчаніна — перамога нацыянальна-вызваленчага руху на Заходняй Беларусі».

Брашуру гэту выдала КПЗВ (Камуністычная Партыя Зах. Беларусі) ў Вільні ў мінулым 1933 г. Брашура гэта сапраўды страшная сваім цынізмам, фальшам і безгранічнай подласцю. Справа вась у чым. Апошнім часам бальшавікі пасадзілі ў вастрогі многіх беларусаў, а ў іх лічбе і быўшых „грамадаўцаў“ і „змаганцаў“. Рак-Міхайлоўскага, Дварчаніна, Мятлу, Валашына, Бурсэвіча і Гаўрыліка. Трэба-ж гэты сапраўды жудасны факт нечым апраўдываць, нечым прыкрываць. Дык вась Саветы і прыдумалі прыпісаць арыштаваным іх супрацоўніцтва з польскай дэфэнзай дзеля паняволення беларускіх сялян і работнікаў. Аб гэтым гена брашура і піша. Чытаем там «асабістыя» прызнанні некаторых арыштаваных, з якіх даведваемся, што павадыры „Грамады“ і „Змаганьня“ — гэта пераважна агенты польскай дэфэнзы, што галоўную скрыпку ў гэтай усёй справе йграў і іграе Антон Луцкевіч з Дварчанінам, што да гэтай «банды» належаць многія з ТБШ, а так-жа Бел. Хр. Демократы і рожныя іншыя народнікі і што ад імя Бел. Хр. Дэм. з польскай дэфэнзай працаваў Альбін Стэповіч. Вось гэткага больш-менш зместу гэная «спяўная» брашура, адспяняючая сапраўднае аблічча савецкай да беларусаў палітыкі.

Кожны, хто хоць крыху разбіраецца ў палітыцы, хто знае беларускае палітычнае жыццё, хто ўрэшце мае добрую волю, той пазнаецца на нябывалай ілжы гэнай брашуркі, якая шчодро раскідаецца сяньня па самых цёмных закутках беларускіх сёлаў. Але, рэч зразумелая, знайдзецца ці мала цёмных, забітых бядой людзей, якія павераць у гэну правакатарскую камуністычную бязглуздыцу. Вось-жа мы, баронячы сваё добрае імя, маем абавязак даць тут хоць колькі высьвєненьняў, насколькі гэная паклёпы і нас датычаць.

З Луцкевічам ад добрага дзесятка гадоў мы ня маем нічога супольнага і не нясем адказнасьці ані за яго палітыку яўную, ані за тую, якую яму прыпісваюць камуністы. Аб гэтым ведаюць усе чэсныя беларусы і не беларусы.

Да «Грамады» і да «Змаганьня» мы адносіліся заўсёды крытычна, бо ня верылі ў добрыя вынікі іх палітыкі і не згаджаліся з іх праграмай і тактыкай, якія паводле нас яўна вялі туды, дзе грамадаўцы і змаганцы сяньня апынуліся. А што ўся палітыка гэных партыяў вяла Беларусь ня ў Польшчу — як сяньня ім закідаюць камуністы, а іменна ў Саветы — аб гэтым і малыя дзеці ведаюць.

Прытычкі нам, робленьня камуністамі ў успомненай брашурцы, што мы быццам вялі некалі беспасрэдна перагаворы з польскімі ўладамі на некарысьць беларускага народу, ня ведаем, ці знайдуць веру нават у найцямнейшых беларусаў. Частыя канфіскаты „Бел. Крыніцы“, апычатваньне шрыфту, суды рэдактара — гавораць самі за сябе. Ды ўрэшце няхай хістаюцца на ўсе бакі тыя, хто ня мае ані беларускай праграмы, ані беларускай народнай і соцыяльнай ідэалёгіі, ані 20-ці гадовай працы на карысьць беларускага народу. Мы гэта ўсё маем і працуем далей. Мы бачым беларускую дарогу і па ёй ідзем стойка і безаглядна. Альбін Стэповіч, аб якім успамінаецца ў гэнай брашурцы, ад Хадэцы з польскімі ўладамі палітычных гутарак ня веў ніколі ды і ад цэлага раду гадоў да Хадэцы ён не належыць.

Дасюлешнія павадыры ТБШ — паводле камуністаў — так-жа аказаліся польскімі агентамі. Магчыма, што знашоўся там нехта і гэткі, але, як усюды,

Сьмерць спаўнага Каталёнца.

24 сьнежня мін. году памёр найбліжэйшы змагар Каталёнскага вызваленчага руху, тварца Каталёнскае дзяржавы Франсеска Масія. Сьмерць ягоная пакрыла жалобай і цяжкім сумаю увесь край. Асоба Масія і ягоная дзеяльнасьць была цікаваю і сымпатычнаю для ўсіх народаў паднявольных, каторыя знайшліся ў такім самым палажэньні, як і да нядаўна Каталёнія.

Каталёнія, гэта краіна, якую ў 1714 годзе гішпанцы падпарадкавалі сабе. Праз больш як сто гадоў было ў народзе глуха і ціха. У 1833 г. адзін каталёнскі паэт напісаў патрыятычны твор. Па тым другі паэт выдаў цэлы том твораў, якія запачаткавалі самастойніцкую новачасную літэратуру.

Новы каталёнскі нацыянальны рух перажыў фазу культурна-гістарычнае романтикі і літэратурнага заінтэрасаваньня ды ў 60 гадох мінулага стагодзьдзя прыбраў палітычны характар. Першым павадыром палітычнага каталёнскага руху быў Пій Маргаль, якога кірунак зводзіўся да дзяржаўнага фэдэралізму аўтаномных нацыянальных адзінак. Рух гэты ў 90 гадох м. ст. паступова мяняў свой твар, пераходзячы да нацыяналізму пад клічам „Каталёнія для каталёнцаў“, а па цэлым радзе няўдатных спроб свае разьвязкі ў гішпанскім парламанце — пасля вайны — прыняў выразна самастойніцкі характар. Тварцом ягоным быў Ф. Масія, які заснаваў самастойніцкую партыю „Каталёнская дзяржава“.

Палкоўнік Масія, ад першае хвіліны свайго далучэньня да каталёнскага руху, гэта знача ад 1905 г. (да гэтага часу ён быў афіцэрам гішпанскае арміі і палітыкай не займаўся) веў упорыста, фанатычна, свой невялікі народ да самастойнасьці. Не зламала яго ні колькінаццацігадовае выгнаньне з краю, ні бяда, ні няўдачы, ні — як многім здавалася — вар'яцкая мэта. Бо сапраўды — ўсяго 4¹/₂ мільёнаў каталёнцаў на 22 мільёны насельніцтва Гішпаніі, у краіне бяз прыродных граніц, з дужа кароткім, бо толькі дваццацігадовым самастойніцкім змаганьнем, бяз ніякага міжнароднага саюзьніка — каторы быў-бы зацікаўлены ў існаваньні незалежнае Каталёніі — гэта сапраўды немагчымыя варункі дзеля самастойніцкае праграмы. Аднак Каталёнія сталася дзяржавай. Пры-

чына гэтага ў тым, што Масія фанатычна верыў у сваю думку, упорыста і консэквэнтна йшоў да мэты. Калі была патрэба — Масія патрапіў быць і аўтаномістам. Аднак у сваім статусе для Каталёніі прыдае значэньне ён выразна каталёнскі дзяржаўніцкі характар. Калі Масію выгналі гішпанцы з краю, ён арганізуе тайную арганізацыю, але разам з тым ня спыняў працы ў міжнародных інстытуцыях, як Ліга Народаў і Кангрэс Меншасьцяў, дзе шмат рабіў клопату Гішпаніі. Для сваіх незалежніцкіх ідэалаў патрапіў аб'яднаць усе каталёнскія партыі ад правых да левых. Мастак у выкарыстоўваньні дзяржаўных труднасьцяў Гішпаніі, — ён ставіў свае вымогі ў адпаведным часе і ствараў пастаянныя пагрозы Гішпаніі. Давёў Масія ўрэшце да выбуху соцыяльнае рэвалюцыі ў Гішпаніі, а пасля арганізаваў паўстаньне ў Каталёніі, здушанае ў зародку з прычыны здрады правакатара. Рэпрэсіі трывалі нядоўга, бо ў 1931 г. уступіў з трону кароль Альфонс, а йшчэ дзень прад тым Масія аб'явіў у Барцэлёне незалежную Каталёнскую Рэспубліку.

Ад таго часу йшло змаганьне Каталёніі з гішпанскаю цэнтралістычнаю рэвалюцыйнаю ўладаю, аж у канцы Гішпанія зацьвердзіла Каталёнскі статут, у якім гаворыцца, што Каталёнія ёсць аўтаномная дзяржава, але ў лоне гішпанскае рэспублікі. У гэты важны час, не давёўшы Каталёніі да поўнай незалежнасьці, Масія памёр.

Цікаўна, што ў апошніх хвілінах Масія паклікаў да сябе ксяндза, які ўдзяліў паміраючаму сьв. Тайн. Выходзіць з гэтага, што можна быць змагаром за Бацькаўшчыну і не пакідаць Бога. І гэта сусім зразумела. Рэлігія чалавеку не перашкаджае ў ягонай барацьбе за праўду, а толькі намагае, бо змагару за добрую справу больш дае сілы і магчымасьць глыбей зразумець гэную справу.

Як бачым, Масія ў сваіх змаганьнях ня йшоў ані да сацыялістаў, ані камуністаў, якія толькі разьяздаюць нацыянальны арганізм, ня шукаў нічога нязначучага для народу падачак з панскага стала (як гэта робяць некаторыя беларусы), але ўласнымі сіламі яднаў усіх на грунце нацыянальным і веў да адзінай мэты — незалежнасьці Бацькаўшчыны.

А. Б.

так і тут, камуністы пераважна кідаюць падобныя паклёпы на ўсіх тых беларусаў, якія іменна ня хочучь быць агентамі ані польскімі, ані савецкімі, а астаюцца вернымі сынамі беларускага працоўнага народу.

Мэта гэткай савецкай палітыкі — паўтараем яшчэ раз — ясная: праз нябывалыя паклёпы на беларускую інтэлігенцыю там у Саветах разьвязаць рукі агентам Г.П.У. і, спаўняючы волю Масквы, нішчыць яе беспашчадна, а тут у Зах. Беларусі ствараць у масах савецкія

настроі, падрываць у іх давер да сваёй роднай інтэлігенцыі, дэморалізаваць, уцягваюць урэшце адважнейшыя адзінкі ў свае цяжы і ўпіхаць у вастрогі польскія, а ўпёкшыя у Саветы — ў вастрогі савецкія. І так далей і так далей.

Гэткая, як бачым, савецкая да беларусаў палітыка, сапраўды Юдава. Яна вядзе беларускі народ на Галгофу. Але нічога. Не забывайма, што Галгофа праз мукі і сьмерць вядзе да ўскрашэньня...

3 дзейнасці Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры.

Гурток у Іванавічах, Баранавіцкага павету. З прысланай урадам гуртка справаздачы, дзейнасць гэтага гуртка выражалася: 1) у чытанні белар. кніжак і газет і вядзенні ў сувязі з працым гурткі; 2) у вывучванні беларускіх песняў і пашырэнні іх сярод беларускага грамадзянства. Дзейнасць гуртка не магла шырока разгарнуцца прадусім з прычын матэрыяльнага ўбоства.

Гурток у Шутаўічах, Ашмянскага павету. Дня 30.XII.33 г. адбыўся агульны гадавы сход сяброў гуртка. З узятай з пратаколу сходу і з пратаколу паседжанняў ўраду гуртка з дня 8.I.34 г. справаздачы выглядае, што гурток у справаздачым часе (1933 календарны год): 1) арганізаваў 9 публічных лекцыяў — на тэмы: а) „Жыццё і творчасць Янкі Купалы і Я. Коласа“, б) „Шляхам культурнай асветнай працы да матэрыяльнага і духовага дабрабыту“, в) „Адраджэнне Беларусі ў перспэктыве мінуўшчыны і стан яго сучаснасці“, г) „Коопэратыўны рух і яго значэнне“, д) „Значэнне беларускай літэратуры“. Некаторыя лекцыі мелі прэлегенты паўтарыць, дзеля таго, што лекцыі мелі адбыцца ня толькі ў в. Шутаўічах, але і ў суседніх вёсках (Сукневічы, Сьвірыдавічы). З гэтых 9 лекцыяў адбыліся толькі чатыры, пяць не, бо на адну ашмянскі стараста не дазволіў, а на чатыры прышоў давол запозна; 2) у памешканні гуртка адбывалася зборнае чытанне беларускіх кніжак і газет, у чым маюць заслугі браты: Янка Жабінскі — віцэ-старшыня гуртка і Антось Жабінскі — сябра гуртка; 3) гурток летам (1933) арганізаваў дзве экскурсіі-выцечкі ў Жупраны дзеля адведзінаў могілкі Фр. Багушэвіча і ў Антонова (за Баруны) — дзеля адведзінаў школы гаспадарскай. Гэтыя выцечкі не адбыліся з прычыны мазольнай летняй працы сяброў гуртка ў гаспадарцы; 4) у касе

гуртка — 9 зл. 77 г. (ўлічваючы да гэтага зыск з вечарыны з дня 7.I.34 г.), з якіх 5 зл. 90 гр. вінаваты гуртку некаторыя асобы; 5) з канцэлярыі гуртка вышла дзевяць папераў, а прышлі чатыры; 6) урад гуртка адбыў чатыры паседжанні; 7) у справаздачым часе прыбыло ў гурток трох новых сяброў, усяго (з старымі сябрамі) гурток налічвае 29 сяброў; 8) пры гуртку знаходзіцца бібліятэка, у якой беларускіх кніжак 235, польскіх 106, у іншых мовах 11. Кніжкі характару навуковага, гаспадарскага, блэтрыстычнага. З бібліятэкі бралі да чытання кніжкі (без аплаты) апроч жыхароў в. Шутаўічы, жыхары в.в.: Пярэбнавічы, Каравай, Вялікая і Малая Мыса, Сазоны, Хвэцавічы, Перавоз і іншыя. Гурток атрымлівае чатыры бел. часопісы; 9) Гурток мае на ўласнасць з гаспадарскіх прыладаў драпак, якім карыстаюцца сябры і не сябры гуртка, пад варункам амортизацыйнай аплаты; 10) у Урад гуртка на наступны год на сходзе выбраны сябры старога ўраду, іменна: гр. гр. Я. Шутаўіч, Я. Жабінскі, М. Хлебавіч, П. Шутаўіч і Алёна Жабінская. Новавыбраны ўрад і цэлы гурток — згодна з плянамі працы на будучыню — адзначаўся ўжо сваёй працай, арганізуючы прадстаўленні-вечарыны, аб чым пісалася ў папярэднім нумары „Бел. Крыніцы“. З прадстаўлення-вечарыны, якая адбылася 7.I.34 г. вельмі ўдачна, паміма ўбожства вёскі, вылучана 24 зл. 77 гр., з чаго па адлічэнні коштаў арганізацыі прадстаўленняў-вечарынаў удзень 31.XII.33 г. і 7.I.34 г., у суме 20 зл. 90 гр., — чысты зыск налічвае 3 зл. 87 гр.

ГРАМАДЗЯНЕ! Усе на ніву культуры! Гдзе няма, — арганізуйце гурткі Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры а ідзе ўжо заложаныя — узмацніце ў іх працу!

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА.

Дамаганні беларускай мовы ў царкве. Прадстаўнікі Прав. Камісіі пры БНК. гэтымі днямі падалі ў Віл. Дух. Кансысторыю мэморыяльную просьбу прыхаджан Чэраскай царквы. Просьба гэтая была цалком апублікавана ў папярэднім нумары „Бел. Крын“. Прадстаўнікоў камісіі Дух. Улады запэўнілі, што гэта справа будзе вырашана на карысць прыхаджан, згодна з іх просьбай.

Беларускі праваслаўны малітваслоў. Нарэшце Сьв. Синод здабыў на друк гэтак патрэбнае кніжыца. З пасрод прац, зложаных у „Прасьветную камісію пры Сьв. Синодзе“, выбрана найменшая і найтаней каштуючая і цяпер надрукавана, прыходзіцца і з гэтага цешыцца. У гэтай жа камісіі даўно ўжо марнуецца рукапіс С. Паўловіча „Свяшчэнная Гісторыя Новага Завету“, змест каторага апрабаваны вышэйшымі духоўнымі ўладамі, а друк гэтак патрэбны.

Беларускі Праваслаўны Малітваслоў уложаны з двух роўналеглых тэкстаў: царкоўна-славянскага і беларускага. Змест яго: галаўнейшыя малітвы і свяшчэнныя песні з багаслужэння прав. Царквы. Старанны выбар матэрыялу, беларускі пераклад і агульны уклад, пры эстэтычным выглядзе кніжачкі, сьведчаць, што пры апрацоўцы малітваслова паложана шмат працы і стараннасці. Аўтарамі малітваслова, як нам ведама, зьяўляюцца два выдатныя беларускія прав. багасловы.

УКРАЇНІЗАЦЫЯ ПРАВАСЛАўНАЙ ЦАРКВЫ НА ВАЛЫНІ І ЗАКРАПЛЕНЬНЕ МАСКОўШЧЫНЫ НА БЕЛАРУСІ.

У канцы гэтага месяца адбудзецца чарговая сесія Сьв. Синоду, на якой аканчальна вырашыцца справа вызначэння на Валынь асобнага епіскапа — ўкраінца. Адным з кандыдатаў на гэтага епіскапа намачаецца архіеп. Аляксей з Горадні, які ўважае сябе ўкраінцам.

У зьвязку з гэтым у Горадню намачаецца архіеп. Панцэлейман, а

Абавязкам кожнага прав. беларуса ёсць пазнаёміцца з гэтак цэннай і неабходнай кніжыцай. Цана яе 50 гр. Выпісаць можна з сына-дальнага складу: Варшава, вул. Зыгмунтоўская 13. Незадоўга будзе ў усіх беларускіх кнігарнях.

Пастырская пасланьне пабеларуску. Мітрапаліт Правасл. Царквы ў Польшчы Дзяніс прад Калядамі і Новым Годам выдаў пастырскі ліст, які надрукаваны ў чатырох мовах: польскай, беларускай, украінскай і расейскай.

Рэфэрат аб беларускім правапісе ў БССР. У нядзелю 21 г. м. д. р. Я. Станкевіч прачытае рэфэрат аб беларускім правапісе ў БССР. у будынку Віленскага Унівэрсытэту ў VII залі, а гадзіне 5 папайдні.

Набажэнствы для беларусаў каталікоў у касцёле сьв. Мікалая ў Вільні, пасля сьвяточнага перарыву, распачнуцца ў нядзелю 21 студня с. г. а гадз. 10 рана і будуць адбывацца што-нядзелі і сьвята.

Выйшаў з друку № 1 за 1934 г. бел. каталіцкай часопісі „Chryścijańska Dumka“. Змест багаты.

Беларускае школьніцтва пад Латвіяй. Выйшаў журнал „Беларуская Школа ў Латвіі“ № 7, кастрычнік — сьнежань 1933 г., з якога даведваемся, што беларусы пад Латвіяй маюць цяпер у роднай мове: аснаўных школ (пачаткавых) 24, дзьве гімназіі і 2-х гадовыя дзяржаўныя вучыцельскія курсы. Агулам, налічваецца там 27 беларускіх навучальных устаноў.

Z šapkaj-Niawidkaj u „Bielhazecie.“

Doŭha šukaŭ ja redakcyi „Bielhazety.“ Spatkanyja Bielarusy nie mahli mnie skazać adresu. Nia wiedali. Tady ja zapytaŭsia adnaho żydoŭska-ha padrostka. Jon chapiŭ mianie pad lokać i zapiščeŭ kastrackim sapranam: — Chadzicie, ja Was dawiedu, tawaryš. Što-ž Wy pytajecie nieklich tam fašystaŭ i buržujaŭ? Skul-ža jany mohuć znać pra našy proletarskija ŭstanowy?

I padwioŭ mianie da samaj bramy. Pamieškaŭnie redakcyi akazaŭsia abwiedziena hrubym muram. Na padnadworku ŭžo adčuwaŭsia niekajaja atmosfera ekstertytorjalnaści. Niešta byccam pasolstwa sajuznaj dziaŭstawy. Tolki heny hruby mur adhaniaŭ hetu dumku i napaminaŭ niešta z zaścienkaŭ GPU. Nacisnuŭ ja swaju začarawanuju šapku-niawidku i ŭwajšoŭ u kabiniet. Tam sjadziela sekretarka i adčytywala raŭniuju poštu. Nad haŭawoj sekretarki wisieŭ patret Marksa, a na praciuŭnaj ścianie patret adnaho wiedamaha pana z wialikimi wusami, z kuścistymi, doŭhimi, u niz roslými brywłami i maciejuŭkaj na haŭawie. Abodwa patrety pierahladaliŭsia miž saboj z minam adkrytaj pahardy u pieramiešku sa zdziŭleŭniem i nienawieściam. Wyhladajuć, jak byccam chacieli da siabie adwiarnucca plačami, ale nie mahli.

Dźwiery adčyniliŭsia i na parozie zjawiŭsia plačysty maŭlady čaławiek. Pieršaja adazwaŭsia sekretarka prykaznym hołam:

— A, witaju was, tawaryš, ad—red. Ja dahadaŭsia, što skarot aznačaje „adkazny redaktar.“ Redaktar pakłaniŭsia i staŭ biaz ruchu, byccam chacieli zapytać: „ci Wy zwanili?“

— Sadzicieŭsia, jość ab čym pahaweryć, — pačala sekretarka. — Woś učora my padrabiaŭna na sabraŭni razhladali Wašu sprawu i pryšli da pierakonaŭnia, što niebachodna zrabieć Wam vyhawar. Woś Wam u pastanowie čorna na bielym: Dziakujućy daŭ-žejšaj obserwacyi, śčwierdžana, što Redaktar Krupwić wyjaŭlaje ŭchił u

bok nacdemaŭščyny i buržuaznych wyskakaŭ pry pomačy: a) prapuskaniŭ u druk korespondencyjaŭ nacynanalityčna-ha charaktaru, b) nehatyŭna-ha adnošaŭnia da nowaha prawapisu, c) zdymaŭnia šapki pry spatkaŭni z fašystami bielaruskimi, d) asłabieŭnia tempa ŭ lajancy bielaruskich fašystaŭ.

— Heta ŭsio nla praŭda! — nla wytrymaŭ redaktar. Starajusia, jak mahu, pišu korespondencyi z prawincyi wysmaktanyja z palca, dzie ŭsich nazuwaju zdradnikami, pieradrukowywaju takija-ž brachliwyja wiestki z zarubiežnych brašur, wučusia nowaha prawapisu. Čaho-ž wam jašče treba?

— Treba, kab nla krywili linii, kab padčyniliŭsia nadredaktaru. Dyscyplina i ŭdarnickaje tempo pieradusim. A ciapier dam wam jašče radu swaju zusim prywatna: Musicie nawučycca pažydoŭsku.

— Ja pažydoŭsku?! — zaroŭ uzławany redaktar.

— Tak, heta wam adwiernie ŭwahu ad bielaruskaha nacynanalizmu. A padruhoje, u redakcyju, jak wiedajecie, prysyłaŭucca staćci, napisanyja ŭ žarhonie. Čto-žich maje tumačyć?

— A niachaj, čerci, pišuć pa našamul Im lahčej nawučycca.

— Wo, wo, bačycie, jak nacynanalizm waš wylez z miaška. Z hetym treba zmahacca, tawaryš, bo moža z wami zdarycca, jak z hramadoŭskimi i zmahanskimi pasłami. Razumiejecie? Heta wam nla Praha waša zaŭataja. „Tut bud' na čeku i smotri w oba.“ Ale dawoli hetaha, prystupajem da štodziennaj pracy. Čytajcie poštu, a ja budu zaznačać, što možna puścić u druk. Staŭnia Tarasionak spožnica. I jašče prypomniŭ, kab pišmaŭ u redakcyju sami nie raskrywali. A mo' tam jaki sekret? Mała, što wy redaktar, ale tymčasam tolki kandydat na kandydata.

Krupowić zaklaŭ u dumcy trochetažnym, wyciahnuŭ z kanwerta pišmo z wioski i pačaŭ hołasna čytać:

„Pawažanaja Redakcyja. U nas u wioscy atrymliwajuć usie Wašu hazetu, tolki ja nie. Dyk ślicie, tymbolš, što hilzy da machorki niama za što kupić.

„Bielaruskaja Hazeta“ nam ahulaŭ padabajecca, ale jašče bolš pa-

dabajecca polskim wučycialom, palicyi, asadnikam, bo-ž heta adzinaja bielaruskaja hazeta, jakaja ich nie čapaje. Nu, dyk i jany jaje nie čapajuć. Časami nawieŭ radziać wypisywać. Kažuć — niachaj żywie „Bielaruskaja Hazeta.“

— Pojdzie ŭ koš — zapytaŭ redaktar.

— Što wy? što wy? hetkaja pryčilnaja korespondencyja! Puskajcie! Wyklićcie tolki henuju hilzu, palicyju, wučycialoŭ i asadnikaŭ, a prybaŭcie, što „Krynicy“ nichto nla čytaje, što darma razsyłajecca. Woś i ŭsio. Ach, jaki Wy niedahadliwy! Čytajcie nowy list. „Hramadziannin Redaktar.“

Niaadaŭna ŭ našaj škole maje dzieci, pračytaŭsia niekajuju bielaruskuju časopiś ablažyli joj knižki školnyja. Wučycielka ŭbačyŭšy skazała: nie zakručwajcie ničoha ŭ wašy bielaruskija hazety, bo ŭbačyć kali inspektar, dyk i mnie i wam budzie stydna, što jany jość u škole. Padajućy heta da ahulnaha wiedama, prašu paradzić, što...

— U koš! i biez adkazu, — pierabiła sekretarka. Čytajcie čarodnaje pišmo.

U pišmie była skarha na palicyju.

— U koš! — zakamandawała, — napišcie adkaz redakcyjni, kab pišaŭ na bolš aktualnyja i cikawyja temy.

U čarodnym pišmie byŭ wierš piara Franukiewiča. U kožnym skazie maŭlankami bliskali slowy, jak „čyrwony pažar.“ „čyrwieŭ ściahu“, „stalowy ŭzdym“, „hrom hniewu proletaraŭ“ i t. d.

— Wierš — palčyki ablažać, — zaryzkaŭ redaktar.

— Tak, ale aŭtar nam socyjalna čuży. Jaho wučyli nacdemy i z nacdemami kališ pracawaŭ, adnaho, zasudžanaha za nacdemaŭščynu, ksian-dza witaŭ z kwietkami. Heta ŭžo abhawarywaŭsia ŭ nas na poŭnym redkole pry ŭčacić henaha našaha dabradzieja, nu, wiedajecie. Woś pastanoŭlena, z Franukiewičam, jak najdalej. Ciapier wierš źmieścim, ale čaj hety začwierdzieli nacdemawiec napiša pakajaŭnie. Taki dadziom adkaz.

Tut ŭžo redaktar katehoryčna zaprasteŭtaŭ.

— Dy heta-ž moj kaleha, stuprocentowy marksinat i wialiki paet. Nam

honaŭ, kali jon z nami zachoča pracawać. My ŭsio pawinny zrabieć, kab jaho pieraciahnuć. U nas, čort waźmi, absalutna niama ludziej. Usio niekija padazronyja ananimy. Ci wy dumajecie, što bielaruski mużyk taki durny, kab tarhawać kata ŭ miašku? Wy nie rabicie z mianie prawadyra i praroka, bo j wierabji na strechach čyrykajuć, što ja pieška niaščasnajal Abrydla mnie heta rolal Staŭcie na majo miesca, kaho chočacie. Wy — eksploatatary majho biezraboćcia!

— Ach, tak, tawaryš? Ci wy wiedajecie, što robicie? Pačali sabataž, zryŭ Wy wiedajecie, čym heta pachnie?

U kabiniet uwalliŭsia bombaj niejki maŭlady typlik u rahowych akularach. Prysieŭ da stała, duch pierawioŭ i pačaŭ nerwowa:

Drennyja nawiny, tawaryšy! Jak ja kazaŭ, ci, lepš kažućy, dumaŭ, bo-ž hawaryć u nas niemahčyma, što tak končycca. Pašla mlienskich arysłaŭ i dušeŭnia Bielarusuŭ za miažoj, pašla ŭhodnickaha kursu Bielhazety, Zachodniaja Bielaruś ad nas adrywajecca. Samyja wiernyja adwaračuwajucca plačyma. Što rabić? My-ž pračyścili darohu fašyzmu! Što skaza hramadziannstwa? Jak jano nazawie? Jak?

Ale adkazu nla byŭ. Zapanawała niamaja ciša.

Ja padyšoŭ da patretu Marksa i adwiarnuŭ jaho twaram da ściany. Redakcyjnaja trojka ŭskočyła na nohi, jak aparannaja. Kinaŭsia naŭcieki pad patret wusataha pana. Tady ja adazwaŭsia ŭračysta-trubnym tonam:

— Ja adkažu Wam, jak was nazawie naša hramedziannstwa. Nazawie was parabkami mižnarodnaj kanalii i maskoŭskich čyrwonych šowinistaŭ, jakija, prastujućy kremloŭskuju liniju, — świedama sfałšawali i skrywili pahladu na nacynanalnaje pytaŭnie Marksa i Lenina. Pamiatajcie, što wašaj brachnionioj, fałšam i manoj daloka nie zajedziecie. Dyk ścieražyciesia, Wy, niaščasnyja, grašowyja najmity!

Trojka ašłupieła z pierapudu i załapatała zubami ŭ trascy.

Ja wychodziaćy tresnuŭ sa złości dźwiaryma tak mocna, što aź wusaty patret zaskakaŭ na ścianie lawonichaj uwa ŭdarnickim temple. K. Hryboŭski.

„Kurs Duszpasterski“.

Cikawija rečy raskazwaŭ mnie adzin ksiondz, z čym uważaju za potrebnaje padzialicca z čytačami „Bieł. Krynicy“.

22—24.XI.1933 h ŭ Wilni adbyŭsia „Kurs Duszpasterski“. Było heta takaje sabrańnie katalickich ksiandzoŭ, pradusim dziekanaŭ i wydatniejšych pracuŭnikoŭ na hramadzka-katalickaj niwie. Učasnikoŭ kursu było da 150 asob.

Hałoŭnaj dumkaj „Kursu“ była sprawa pracy pa našych parafijach dušpastyrskaj i jaje adnosinaŭ da Akcyi Katalickaj, ci prašciej kažućy — da pracy katalickaj ludziej świeckich.

Na hetu temu, razwažanuju ŭsiebakowa, było pračytana bołš dziesiatka referataŭ, pašla jakich byli dyskusi.

Usia cikawaść henaha „Kursu“ ŭ tym, što adbywaŭsia jon wyklučna ŭ polskaj mowie i staranna ahitawaŭ miž inšym za S.M.P. („Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej“), uważajućy hetuju polskuju nacyjanalistyčnuju arhanizacyju moładzi čamuści za adnu z častak akcyi katalickaj.

Nia mienš cikawa tak-ža, što na hetki „katalicki“ kirunak „Kursu“ wykazwali swajo abureńnie niekatoryja starejšyja ksiandzy-palaki. Wiedama, jany nie aburalisia natoje, što „Kurs“, jak i ŭwieś kurs palityki arcyb. Jałb-żykoŭskaha, wyklučna polski, što minaje jon biełaruskaje nasielnicwa, jak takaje, ale aburalisia na lišni nacyjanalizm polski, jaki arcybiskup prawodzić pad plaščom katalickaści. Adzin z starych probaščau publična kazaŭ: „woś dziŭnyja časy nastali! Daŭniej u probaščau biskup pytaŭsia: ci choďziać parafijanie ŭ kaścioł, ci časta prystupajuć da św. Sakramentaŭ, ci bahabojna żywuć, ci pašyrajecca marałaść, rehlijnaja i ahułnaja aświeta, a ciapier usio pytajuć u nas: skolki ŭ parafii rogatywek?“. Hetym heny stary probašč chacieŭ skazać, što ciapierašni katalicki arcybiskup badaj usio katalictwa zwodzić da „rogatywek“, što znača — da S.M.P., siabry jakoj, jak wiedama, pa našych siolach nosiać polskija nacyjanalnyja rehattyja šapki.

Urešcie pryniaty byŭ cely rad rezalucyjaŭ, z jakich ani adna i nie zakinułasia ab tym, što na biełaruskich parafijach katalickaja praca pawinna prawodzić pabełarusku. Praŭda, adna z rezalucyjaŭ padčorknuła, što katalickaja akcyja jość „ponad wšyskiemi partijami politycznymi“, ale he-

Z litoŭskaha žyćcia.

11 tyja ŭhodki wyzwaleńnia Kłajpedy. 15 ha hetaha miesiaca minula roŭna 11 hadoŭ, jak Kłajpedzki kraj byŭ pryłučany da Niezależnej Litwy. Hety dzień u waŭsim kłajpedzkim kraj byŭ prawiedzienny duža ŭračysta. Byli nabaženstwy, pachody wojska, stralcoŭ, škol i rožnych inšych arhanizacyjaŭ. Wiečaram byli adprawiednyja lekcyi, śpiewy, koncerty.

Pierahawory z Anhlilaj. Litoŭskija hazety pišuć, što ŭ kancy hetaha miesiaca ŭ Londonie raspačnucca hutarki miž Litwoj i Anhlilaj ab zaklučeńni miž imi handlowaha dahaworu. Hetki dahawor dla Litwy budzie mieć ahramadnaje značeńnie, jak ekanamičnaje, tak nawat i palityčnaje; treba wiedać, što za minuly hod 80 pracziemlarobskich praduktaŭ Litwa pradala Anhlil.

Litoŭskija dzieci ŭ školach haworać litoŭskija malitwy. „Viln. Ryt.“ (Nr. 4) pawiedamlaje, što Wilenskaje Školnaje Kuratoryjum u pačatku śnieжня 1933 h. razasłała školnym inspektarom i kiraŭnikom škol zahad, kab ŭ školach, dzie wučacca litoŭskija dzieci, prad nawukaj i pa nawucy była haworana malitwa ŭ litoŭskaj mowie. Tekst malitwaŭ Kuratoryjumu prysłała Wilenskaja Arcybiskupskaja Kurija.

Jak bačym, u swajej mowie majuć mahčymaść malicca ŭ školach dzieci litoŭskija, a tak-ža i ŭkraiŭskija, tolki biełaruskija dzieci dalej prymušany malicca ŭ čužoŭ mowie polskaj ci maskoŭskaj. Wialiki ŭžo čas, kab bački parupiliisia skinuć z siabie i z swalch dziaciej hetaje škodnaje panižeńnie.

ta tolki słowy, bo choć arcyb. Jałb-żykoŭski farmalna, reč jasnaja, nia luča akcyi katalickaj z niekaj partijaj, to faktyčna pad jaho kiraŭnictwam akcyja heta maje charakter wyklučna polski i nacyjanalistyčny, jaki faktyčna badaj ničym nia rožnica ad polskaj endeckaj palityki starod biełaruskaha narodu.

Moj raskazčyk, pachiliŭszy haławu, zakončyŭ: „a ksiandzy biełarusy i litoŭcy, z musu prysutnyja na henym „Kursie“, siadzieli abo stajali ŭ najbołš skromnych i schawanых kutkoch sali i peŭnie dumali, — jakoje wialikaje ašukanstwa dziejecca pad plaščom katalickaści?...“

M. B.

Krywawaja zabastoŭka lasnych rabotnikaŭ u Sakolščynie.

U minulyj tydni ŭ Sakolskim pawiecie zabastawała časć lasnych rabotnikaŭ, damahajućysia padwyški płaty. Zabastoŭščyki pačali tasawać teror da rabotnikaŭ, jakija z imi nie bastawali. Palicyja ŭ Sudziałowie aryštawała niekalki pawadyroŭ zabastoŭki; tawaryšy aryštawanych sabralisia prad Pastarunkam palicyi i damahalisia

zwalnienia aryštawanych. Z natoŭpu pačali kidać u pastarunak kamieŭni i naciskać na palicyju. Palicyja wystrelila na pastrach uharu, adnak natoŭp nie razychodziŭsia, tady palicyja pušciła strely ŭ natoŭp. Adzin rabotnik, Uładzimir Choŭčyk, ciazka ranieny i chutka pamior.

Ukraiŭcy bjuć kamunistaŭ u Haliččynie.

Dnia 14 h. m. u Drohabyckim paw. ukraiŭskaja moładź napała na damy miascowych kamunistaŭ i pačala bić wokny. Padčas hetaj sumato-

chi pačalasia bojka, pačulisia strely z adnaho i z druhoha boku. U wyniku—ranieny adzin ukraiŭiec. Hetulki ab hetaj sprawie padajuć hazety.

Finansawaja afery ŭ palityčnych kruhoch u Francyi.

Apošnimi časami wykryli ŭ Francyi wialikuju hrašowuju aferu, u jakuju ŭwachodzić i paważnyja francuskija palityčna-hramadzkija dziejačy. A wyhladaje jana mienš-bołš hetak:

Rasiejski žyd, Stawiski, bačka katoraha pasialiŭsia ŭ Francyi, padčas sušwetnaj wajny, prykrywajućysia druž-

baŭ z palityčna-hramadzkiimi i dziaržaŭnymi dziejačami, dakanaŭ nadużyćciaŭ na 500 milionaŭ frankaŭ. Heny prastupak hułkim recham razniošsia pa świecie, padrywajućy apiniju francuskaj palityki, bo ŭ hetaj afery fihurujuć wialikija francuskija banki, palityčnyja dziejačy i redakcyi hazet.

Strašnaja katastrofa ŭ kapalni wuhla ŭ Čechasławacčynie.

Nadowiačy ŭ paŭnočnaj Čechasławacčynie zdaryłasia ŭ kapalni wuhla strašnaja katastrofa, jakaja zabrala niamała ludzkoŭ žyćcia. Katastrofa paŭstała ad wybuchu padziemiŭnych hazaŭ, ad siły jakoha zawaliłasia časć kapalni, zasypajućy 144 rabotniki. Ura-

tawanych tolki 4 asoby, a rešta žhniŭni abo pad zasypami wuhla abo zha-reła ŭ polymiach paŭstaŭšaha ŭ kapalni pažaru. Strašnaja heta katastrofa nawiejela pryhnośleńnie wa ŭsiej Čechasławacčynie.

Rožnyja wiestki.

Z POLŠČY.

Treba addać. Padčas apošnich wybaraŭ hramadzkiŭ i hmiŭnych radaŭ, u mnohich miascach wypłaćwali specyjalnyja dyjety siabram wybarčych komisijaŭ, ale akazałasia, što hetaj zapłaty im nie należycca, dyk prycho-dzićci ciapier addawać nazad.

Statystyka wiaźniaŭ. U pačatku h. hodu ŭ polskich turmach znachodziłasia 50.000, wiaźniaŭ. Palakoŭ 30 tysiać, Ukraiŭcaŭ 8.000, Biełarusau 5.000, Žydoŭ 4.500, Maskaloŭ 1.500,

Niemcaŭ 2.500, Litoŭcaŭ 100. Čechaŭ 20. Žančyn 4.300.

Kaścielny padatak. Ad Nowaha Hodu ŭžo ŭwajšoŭ u siłu zakon, jaki ŭstanaŭlaje wa ŭsiej Polšcy kaścielny padatak. Padatak heny dzielićci na zwyčajny i nadzwyčajny. Padstawaj akreśleńnia hetaha padatku žjaŭlajecca padatak: hruntowy, dachodny, pramysłowy i ad majemaści. Kožny katalik, jaki płacić choć adzin z wyšej ple-raličanych padatkaŭ, budzie płacić i padatak na kaścioł, u raźmiery kala 5 proc. adnaho z hetych padatkaŭ.

Беларускае выдавецтва ў 1933 годзе.

1) У ЗАХОДНЯЙ БЕЛАРУСІ.

W. A.: Bielaruskija Cymbaly. Zbornik wieršaŭ z krytyčnym narysam Ad. Stankiewiča ab žyćci i tworčaści W. A. Wyd. Bielaruskaha Instytutu Hspadarki i Kultury. Wilnia. 1933. Bačynaŭ 72.

Akinčyć F.: Prawakacyja Bielaruskaha Narodu (Da sprawy b. staršyny Gramady B. Taraskeviča). Druk. U. Znamajoŭskaha. Wilnia. 1933. Bačynaŭ 36.

Aniśko D. Usio ŭ miłaści. Biblijateka „Chryścijanskaj Dumki“ Nr. 19. Wyd. „Chryścijanskaj Dumki.“ Wilnia, 1933. Bačynaŭ 52.

Bielaruskij Gaspadarski Kalendar 1934. Knjżka-Infarmatar. Druk. U. Znamajoŭskaha. Wilnia, 1933. Bačynaŭ 64.

Bielaruskij Adryŭny Kalendar na 1934 g. Druk. im. Fr. Skaryny. Wilnia, 1933.

Babroŭski A.: Čamu ciapier ciazka żywiecca ziemlarobam. Wilnia, 1933. Bačynaŭ 16.

Barkoŭski S.: „Kamsamol“ i jahonyja mety. Wilnia, 1933. Bačynaŭ 14.

Hadleŭski W.: Historyja Świataja abo biblijnaja Nowaha Zakonu z 36 rysunkami ŭ tekście i 2 kartami. Wyd. „Bielaruskaha Katalickaha Wydawiectwa.“ Wilnia. 1933. Bačynaŭ 186.

Gušča Taras.: U starych duboch. Dzeraŭenščyna. Złuchyćsi. Apawjadanje dla dżacyj. Wyd. T. B. A. Wilnia. 1933. Bačynaŭ 62.

Gaŭawik Bielaruskaha Nawukoŭaga Tawarystwa ŭ Wilni. Knjżka I 1933. Druk. J. Lewina. Wydana z daŭamogaj Miniŭsterstwa P. B. i N. A. Bačynaŭ 209.

Žytkoŭ B.: Pra malpachy. Apawjadanje dla dżacyj. Wyd. T. B. A. Wilnia. 1933. Bačynaŭ 30. Iľjašewič Hwedat: Jdwiğin Š. (Anton Iľja-wički) žyććie i literaturnaja tworčascy. Wyd. T. B. A. Wilnia. 1933. Bačynaŭ 37.

Keturakis.: Ameryka ŭ laźni. Kamedyja ŭ troch aktach. Z litoŭskaj mowy pierakłaŭ St. Marcinkiewič. Wyd. „Bieł. Krynicy.“ Wilnia, 1933. Bačynaŭ 46.

Kosaŭski Jakub.: Dla Bližnich. Drama ŭ 4-oh aktach. Z ukraiŭskaje mowy na biełaruskaju tľumacyła G. Š. Wyd. „Samapomachy.“ Wilnia. 1933. Bačynaŭ 55.

Mashara M.: Woś tut i zrazumiej... Drama-

тычны абразок у двух адслонах. Выд. T. B. A. Wilnia. 1933. Bačynaŭ 29.

N. K. D-r. 31-šy Mižnarodny Eucharystyčny Kanhres. Biblijateka „Chryścijanskaj Dumki“ Nr. 20. Wilnia. 1933. Wyd. „Chryścijanskaj Dumki.“ Bačynaŭ 55.

Ruščaniec J.: Zorka — Ideja. Sceničny obrazok z žyćcia biełaruskaje moładzi. Wyd. Bielaruskaha Instytutu Hspadarki i Kultury. Wilnia. 1933. Bačynaŭ 24.

Rodziewič I.: Sceničnyja twory; Žbiantezany Saŭka, Pastanlec — Konski patret. Wyd. J. Najdziuka. Wilnia, 1933. Bačynaŭ 30.

Stankiewič Ad.: Kastuś Kalinoŭski „Mužyckaja Praŭda“ i ideja Niezależnaści Bielarusi. Wilnia, 1933. Wyd. Bielaruskaha Nacyjanalnaha K-tu. Bačynaŭ 63.

Bielaruskaja Kryniца — palityčnaja, gramadzkaŭ i literaturnaja gazeta. Tydniewik, drukuecca graždankaj i laćinkaj. XVII god wydania — najstaršaja z usich suchasnych biełaruskich gazet. Redaktar — J. Pazyňka. Padpiśka na god 4 zł., zagranicu — ŭdwaŭa daražej. Adres: Wilnia (Wilno) Zawal'naja 1—1.

Studenskaja Trybuna — miesiačny dadatak da „Bieł. Krynicy.“ Redakcyjnaja kalehija ŭraduje što niadzielu — aprača feryjaŭ—u pamieškaŭni redakcyi „Bieł. Krynicy.“ ad 11 da 12-aj hadz. ŭdzieľ.

Chryścijanskaja Dumka — biełaruskaja katalickaja časopiś (miesiačnik). VI-ty hod wydania. Redaktar — Ks. Adam Stankiewič. Padpiśka na hod 4 zł., zagranicu — ŭdwaŭa daražej. Adres: Wilnia, Zawal'naja 1—3.

Царква і Народ — biełaruskaja prawasłaŭnaja časopiś. Выйшаў № 7. Adres redakcyi: Wilnia, Barovaja vul. 7a—1.

Да Злучэньня! — Bielaruskaja rėliģijnaja časopiś, (uniaczaj). Miesiačnik. Redaktar — a. A. Nemančewič. Padpiśka plata na god zł. 3.50. Adres redakcyi: Альбэртын каля Слоніма, Кляштар.

Самапомач — biełaruskaja koopэратыўна-гаспадарчая часopiś. Друкуецца адначасна граždankaj i laćinkaj. Miesiačnik. Redaktar—інж. Ад. Клімовіч. Padpiśka na god 3 zł., na паўгоду — 1.75 zł. i na 3 мес. — 1 zł. Zagranicu — ŭдwaŭa daražej. Adres: Wilnia, Polačkaja 4—10.

Грошы перасылаць на чэкавае conto ў П.К.О. (Р.К.О.) інж. Клімовіча № 180.485.

Шлях Моладзі — часopiś biełarускай моладзі. Miesiačnik; друкуецца граždankaj i laćinkaj адначасна. Год wydania V-ty. Redaktar — Яз. Найдзюк. Padpiśkaja plata na god 2 zł., zagranicu — ŭдwaŭa daražej. Adres: Wilnia, Zawal'naja vul. 1—3.

Сьветач Беларусі — Орган Бел. Цэнтр. Праваслаўнага К-ту. Выйшаў адzin tolki нумар, Золак — орган маладой бел. сёцыялістычнай думкі. За 1933 г. выйшлі 3 нумары. Wilnia, Батэрга 10—6.

Беларуская Газета — выходзіць 2 разы ў месяц, выйшла 14 нумароŭ.

Родны Край — орган Т-ва Бел. Асьветы (Т.Б.А.). Выходзіць 2 разы ў месяц.

Летапіс Т-ва Беларускае Школы — культурна-грамадзкі і літэратурны miesiačnik. Выйшла 4 нумары. Redaktar Ф. Стэцкевіч. Adres: Wilnia, Bonifratэрская 2—3.

Новы Шлях — орган Беларускае Нацыянальна-Сёцыялістычнае думкі. Redaktar У. Казлоўскі. Выйшла 2 нумары. Adres: Wilnia, Кальвары́ская 16—2.

2) У ЛАТВІІ.

Вальтэр В.: Лясьнікова сена. Апавяданьне з прадмовай К. Езавітава. Выд. Беларускага Выдавецтва ў Латвіі. Bačynaŭ 15.

Упіт Андрэй.: Фракеец Кілон. Апавяданьне з прадмовай К. Езавітава. Пераклад з латыскае мовы. Рыга, 1933. Выд. Беларускага Выдавецтва ў Латвіі. Bačynaŭ 15.

Беларуская Школа ў Латвіі—папулярна-навуковы, пэдагагічны і літэратурна-грамадзкі штомесячнік. Выходзіць пэрыядычна. Redaktar К. Езавітаў. Adres: Riga, Elija iela 20 dz. 25.

3) НА ЭМІГРАЦЫІ.

Biuleteŭ Abjednania Bielaruskich Studenskich Arhanizacyjaŭ (ABSA). Wychodzić niastala. Adres: Praha XII., Londynská č. 68. ČSR.

Барацьба. Miesiačnaja gazeta, камуністычнага кірунку, на 4-тым нумары ў студні 1933 г. спынілася. Выходзіла ў Бэрліне.

Z.

Dziarżaŭny deficyt. Statystyka ab wykanaŭni dziarżaŭnaha budżetu ũ 1933 h. u praciahu 8 miesiacaŭ: krasawik—listopad wykazuje: dachody 1213 milionaŭ zł., arashody 1338 milionaŭ zł.; deficyt 175 milionaŭ zł.

Jak żywie kat Braun. Adna polska kasa hazeta padaje, što kat Braun za paŭtara hodu wykanaŭ 300 prysudaŭ śmierci. Za adno pawiešaŭnie zasudżanaha katu płacił 100 zł. Kat Braun uжо kupiŭ kala Warszawy kawalak ziamli i zawodzicca haspadarkaj.

Wymienia starych banknotaŭ 20 zł. Ad 1 h. m. Polski Bank pačaŭ wymieniać banknoty 20 zł. z dataj 1.III.1926 i 1.IX.1929 h. U abiehu hetyja banknoty buduć waźnyja tolki da 30 čerwienia s. h. Bank budzie prymać da 30 čerwienia 1935 h.

Kab adbyć adsiedku, treba padać prašeŭnie. Mylajecca toj, chto dumaje, što moža adsladzić štraf pawodle pastanowy sudu. Prakanaŭsia ab hetym adzin hramadzianin Warszawy, katory byŭ administracyjna aštrafawany na 150 zł. abo na 2 tydni aryštu. Nia mohučy zapłacić 150 zł, źwiarnuŭsia jon u starastwa z prošbaj pasadzić jaho ũ aryšt. Adnak jaho ũ aryšt nie pasadził i skazał, što treba ab hetym padać adumysnae prašeŭnie. Dawiedwajemsia, što aryšt zamiest štrafu stasujecca tolki tady, kali ũ zasudżanaha nima z čaho zyskać.

Dalary padajuć uznoŭ. 18.1.34 h. płacił za 1 dolar 5 zł. i 51 hr.

Z ZAHRAŬNYCY.

Tajnaja radjostancija. Užo niekalka miesiacaŭ razhałšwaje pramowy niekajaja tajnaja, bo nikomu niawiedamaja, radjostancija. Pramowy z hetaj stancyi bywajuć zaŭsiady prociubalšawickija. Radjostancija heta wielmi silnaja, dyk pramowy hetyja čutny pa cełym SSRR., a nawat i ũ Sibiry. Dzię jana mieścicca, niawiedama. Balšawiki šukali jaje ũ slabie, ale nie znajšli. Čiapiet balšawiki ũžialisia jaje hłušyć—pryhlusaŭcju pry pomačy swaich radjostancijaŭ.

Špijonstwa. Apošnimi časami wykryli supatku špijonaŭ u Francyi i ũ Finlandyi; u abiedźwioch krainach špijony dziełali na karyść Sawietaŭ. U Finlandyi dyk špijony zajmali i atručwaŭniem ludziej, jakija zajmali wysokija i adkaznyja stanowišcy ũ dziarżawie.

„Abarona“ prybałtyckich dziarżaŭ. Zahraŭničnyja hazety rastrubili wiestku, što Sawiety z Polščaj raspracawali plan „abarony“ prybałtyckich dziarżaŭ ad napadu na ich. Niamieččyny. Ale hetyja prybałtyckija dziarżawy, jak padajuć hazety, ad abarony admowilisia.

Sawiecy pradžu ustupleŭniem u Lihu Narodaŭ. Balšawiki nie na žarty pačali lučycca z buržuaznaj Eŭropaj. U sprawie hetaj lučności miž pawadarami rasiejskaha kamunizmu: Stalinam, Mołatawam i Litwinawam adbyłasia narada, na jakoj wyniašli, što ũstupieŭnie SSRR. u Lihu Narodaŭ budzie karysnym dla sawieckaj mižnarodnaj palityki.

U Rumynii pašla zaboistwa min. Duka aryštawali 2000 fašystaŭ i ich pawadyra hien. Kantakuziena. Ab pałažeŭni ũ Rumynii wymoŭna hawora i zabastoŭka palicyi, jakoj 3 miesiacy nia płacić užo penŭi.

U Sawieckaj Ukrainie ũ Charkawie balšawiki rastrelali ũkrainskaha paeta A. Pawluka i hramadzkaŭ dziejača Potižčuka.

Z KRAJU.

Zabastoŭka. U Bielastockim wajwodztwie 10 h. m. adbyłasia robotnickaja zabastoŭka, jak pratest suproc skasawaŭnia h. zw. anhliskaj suboty.

Statystyka samahonki. Hazety padajuć, što ũ Wilenščynie ũ 1933 h. wykryli 458 brawarkoŭ, skanfiskawali bolš 5 tysiać litraŭ samahonki, 725 asob za samahonku padanych pad sud i bolš 1000 asob pakaranych administracyjna. Štrafaŭ naložana bolš 300 tysiać zł.

Zaboistwy. Hazety padajuć, što kala Horadni zpaciłska padstreleny Piotr Zmitrowič, a ũ Nawahradyńnie, jak nas infarmujuć, tak-ža zpaciłska zastreleny małady dziaciuk. Kažuć, što ũ hetym druhim wypadku — padkładka zaboistwa palityčnaja.

Piśmy z wioski.

† Światoj Pamiaci Anton Gogol.

W. Kaściuki, Bielastockaha paw. Za ništo i nadta trahična laħło maładoje žyćcio Antona Gogola, dwaccieletniaha małajca z bielaruskaje wioski Kaściuki, Bielastockaha paw. Jaho haniebna prastrelliŭ susiedni lašnik Adamski. Na treci dzień pa śmierci naŭ rane Anton Gogol skanaŭ u Bielastockim špitali čyrwonaha kryža, a 5 het. mies. adbyłisia jahonyja pachowiny ũ Charoščy.

Usie kruhom znali Antona Gogola, jak samaha najlepšaha chłapca ũ wioscy. Ad bačkoŭ swaich jon atrymaŭ dobrae ũžadawaŭnie. Pad rukoj bački jon byŭ praznačany na haspadara. Skončyŭ siem addziełaŭ pačatkawaj školy. Na im u slami, bolš jak na druhich dzieciach, apiralisia żywyja nadziei bačkoŭ. S. p. Anton mieŭ tak dobry charakter, što jaho lubili ũsie, chto tolki znaŭ jaho. Nia tolki swaje wiaskoŭcy, ale i dalokija pa inšych wioskach usie znali Antona Gogola z najlepšaha boku. Nat' z samym zaboicam lašnikom jon żyŭ u zhadzie. I čiapiet ludzi dziwam dziwacca, jak heta wyšla, što lašnik zabiu tak dobraha chłapca!

Lašnik Adamski — heta zwyčajny prybluda, jakich na Bielarusi jość celija legijony. Niekalki hadoŭ tamu ũžad, jak jon asieŭ tut ũ susiedstwie z Kaściukami. Dla jaho u Barku Kaściukoŭskim wybudawali pryhožuŭ lašničoŭku. Hety lašnik u našaj wakolicy byŭ, jak carok jakil Jak jon pačaŭ tut u nas służyć, dyk z taho času mnoha chto ad jaho papłakaŭ. Usiudy wakałičnyja ludzi hołasna na jaho žalilisia. Jon u lesie na hałowach babam biŭ zbany za jahady, łamaŭ koŭyki za hryby, biŭ niawinnych kabiet, zrywajućy z ich pleč biaremy suchoha halla, što na plačach biednyja jany niešli, kab prapalić sabie ũ chacie. Nawat zašyki hety lašnik pišaŭ prakoły. A tymčasam ad taho slaho lubiŭ jon uziac i chebara. Tady zaŭsiody byŭ datych lepšy. Dla swajho načalstwa lašnik Adamski pakazywaŭsia zaŭsiody najlepšym.

Try razy hety lašnik stralaŭ z zadu kulaj u Antona Gogola i hnaŭsia za im deloka bosa pa śniehu. I dahnaŭ swaju achwiaru i zabiu jaho, — što dziŭna, — nie na škodzić ũ kazionnym lesie, ale na ũłasnym poli Gogola. Zaraz pa śmierci bielaruskaha małajca nastupiŭ zahad aryštawać henaha lašnika—tyrana. Čiapiet jon u wastrozje, čakaje na siebie zasłužanaha, sprawiadliwaha sudu.

Pa hetym zaboistwie ũsia wakołica neša, a nať i sam Bielastock mieŭta, niawyčajna ũzdryhnulisia hetakim wialikim prastupkam lašnika. Usim užo stała jasnym, što Anton Gogol zusim niawinnaŭ achwiarazdemoralizawanaha prybludy.

Śmierć św. p. Antona Gogola — heta nia prosty sabie wypadak. Heta śmierć maładoha bielaruska, mieła ũ sabie hłybiejšyja i duža paważnyja pryčyny. Chto dobra znae wiosku Kaściuki i chto rozumiee toj duch, jak haryć u Kaściukoŭcach, toj hładzić na śmierć biazwinna Antona inačaj. Bo ũ sapraŭdaści, dyk heta trahiedyja jość tolki kwietackaj tej chworoj atmosfery, jakaja wytwaralasia ũ našym kaściukoŭskim žyćci. Nia znaju, ci wiedajuć heta dobryja ludzi, što kala nas kruhom nizkija ludzi — padliźniki, aź zmarylisia jany ad kryku, što Kaściuki — heta wyrazna bielaruskaja wioska. I praŭda, — Kaściuki čytajuć bielaruskija hazety, arhanizujucca na bielaruski ład, majuć swaj biblijatečku i damahajucca rodnej bielaruskaj školy.

Na hetu wiosku užo zdaŭna źwiernutyja wočy nia tolki mjaŭscowaj palicyi, ale i samoha bielastockaha Starasty. Bielarusi narodnikaŭ z w. Kaściukoŭ nazywajuć nia jnakš, jak tolki mianiuškaj: „balšawiki“.

Hetakuju kala nas atmosferu wyniuchaŭ dobra i heny prybluda lašnik Adamski. Zatoje jon tak śmierla try razy stralaŭ u ũciakajučaha Antona.

Hety samy duch warožaści da Kaściukoŭ, „balšawickaj wioski“, jaskrawa wyjawiłsia drugi raz pry pachowinach zabitaŭ. Jak bački nia-

boščyka, tak i susiedzi, a najbolš kumpany jaho chacieli sprawić jamu duža ũračystyja pachowiny, ale spatkolisia z čwiordym adporam na heta sa starany tych, ad kaho hetyja ũračystyja pachowiny najbolš zaležali. A probašč u kaściele jość i nakryčaŭ na moładź, kab jana byla lepšaja. A Kaściukoŭskuju moładź pachwalić treba za ũsio toje, jak jana apošni raz służyła niaboščyku Antonu Gogolu.

Prawasłaŭnyja i katoliki ũsie biaz rožnicy wialikaj hramadoj akrużyli niaboščyka i jak chto moh pamahali ũ pachowinach; strojnyja bielaruskija chłopczy, adzin u wadzin, na pieramienku, ci prawasłaŭny, ci katolik na silnych plačach swaich u tronie niašli swajho tawaryša z jahonaj chaty ũ kaścioł na katafał. Tam uznoŭ strojny wianočak henych bielaruskich małajcoŭ ščylna akrużyŭ u kaściele Antona Gogola i da kanca nabaženstwa ũsie harača malilisia za supakoju duży jaho. Pašla ũsich abrađaŭ, z niekaj panuraj pawahaj, wyniašli jany swajho tawaryša z kaścioła i zaniašli ũ mahiŭ na wiečny supakoj. Lohkaja ziamielka przykryła hrudzi niawinnaŭ maładoha bielaruska, a my astaŭšysia pry žyćci ciešymisia tym, što na bielaruskaj ziamli nie adzin taki Anton Gogol i nie adna takaja wioska Kaściuki.

D—a.

Аб выбарах.
(8 Пастайшчыны).

Для ілюстрацыі нядаўна праведзеных выбараў падам адзін абразок. У Варапавейскай гміне ў вёсцы Кейзікі адбываліся выбары ў грамадскую раду. Старшыня выбарнай камісіі прычытаў рэгулямін (папольску), якога прысутныя на выбарах сяляне не зразумелі і пачаліся выбары. Старшыня аб'явіў сьпіскі кандыдатаў. Сьпіскі былі два: адзін урадавы, а другі беларускі. Першага сьпіску старшыня камісіі сусім не разглядаў, а як стаў разглядаць другі, дык знайшоў „недакладнасьці“. „То, хто падпісал“ — пытаўся старшыня ў Я. Гаруса, каторы падаваў у камісію сьпіс. — Гэта, паночку, падпісала Аўдося Кастусэва, яна крыху падсьляпаватая, можа і ня туды грамзнула — тлумачыў Гарус. — „А то цо стоі в падпісе — е чы о?“ — пытаўся далей сярэдзіта старшыня. — Гэта е так напісана, пане старшыня, — тлумачыў Гарус далей. — „Уневажням тэн лістэн!“ — пачуўся грозны голас старшыні. Выбаршчыкі наставілі вушы, каб лепш зразумець, у чым справа. Тымчасам старшыня пачаў чытаць імяны і прозьвішчы „выбраных“. Калі было абвешчана, што „выбары“ кончаны, дык адзін „выбраны“ Якім Аліхвер з в. Кейзікаў не сьцягне і запытаў. — „Хто мяне выбіраў?.. Якія гэта выбары?.. Але старшыня пасьпяшыўся яго ўціхамірыць: „Мільч там стары, зосталесь выбраны!“

А выбаршчыкі толькі плячыма паціскалі, адзін з другім пераглядаючыся.

Пасьля гэтага падавалі пратэст у стараства, але дарма, выбары ў сіле і „важныя“ асталіся.

Лявон Барылка.

Paštowaja skrynka.

P u h a. Dziakujem, skarystajem, pišyće čašciej. Biarecisia za bielarusizacyju carkoŭnaha žyćcia. Wy hetu akcyju prawieści možacie kruhom, bo imia Waša tam nie małoje. Ab hetym my wiedajuć z pišiem z wioski.

K. Jakowič. Za pazdraŭleŭnie pryhoža napisanae dziakujem. Hrošy atrymali, knihu wystali. Bolš knižak za hetyja hrošy pasłać nia možam. Zełažycie ũ siebie hurtok Biel. Inst. Hasp. i Kultury i pry hurtku adkryćcie biblijateku-čytalniu. ũwiedamlejcie moładź.

U i. P—6. Zaŭwahi Wašy trafnyja; kamunisty bankrutujuć, na pawierchu ich parabki tolki barachtejucca. Nacyjanalizm biaz wyšejšaj padstawy moža stacca dzikoj relihijaj u narodzie, dyk treba narodu dawac padstawu — chryścijanskiju moral i sprawiadliwaść.

Mik. Stupieŭ. Słušna čwierdzicie, što pakul świaščenniki nia buduć hawaryć propawiaďaŭ pabielarusku, nie žnaŭlajucca jany przyciacielami swaich przychadčan. Ale kab dziela hetaha nie chadzić i ũ carkwu, dyk taksama heta nie pachryścijansku. Treba chadzić i swajho damahacca stojka.

Z Wilni.

Prawasłaŭny eparchijalny zjezd. Dawiedwajemsia, što ũ hetym m-cy maje adbycca ũ Wilni prawasłaŭny eparchijalny zjezd a a. blaħačynnych, pradstaŭnikoŭ duchawienstwa i wiernych.

Biezbaboćcie. Pawodle aficyjalnych padličeŭniaŭ biezbabotnych u Wilni ũ min. tydni bylo 6724.

Demanstracyja biezbabotnych. Nadowiačy prad Dziarž. Uradem Pas. Pracy adbyłasia wialikaja demanstracyja biezbabotnych.

„Biel. Wučycielski Sajuz“, abo čarhowaja sanacyjnaja šopka. Na sanacyjnym panadworku štoraz horš. ũsie paznalisia na sanacyjnych šopkach i ũsie adwiarnulisia. Adwaročwajucca nawat i sami „dziadźki“, u wnyku čaho tak zw. „Nawukowaje“ Tawarystwa klawac pierastała, pierastaje tak-ža klawac TBA, a „Родны Край“ na „ładan dyša“. I chto tut winawat? A wot — chto b spadźlawaušsia — najbolš winawat staŭ konkurent Łuciewiczza—Toder Wiarnikoŭski. Ale dzie staromu Toderu sprawicca z Antonim Woš Antoni Łuciewicz „ażywiŭ“ tak zwany „Bielaruski Wučycielski Sajuz“, a na čale henaha „Sajuzu“ staŭ jon sam — kitsanacy A. Łuciewicz. Jon, praŭda, nia wučyciel, ale-ž tam nie ab wučycielstwa idzie, ale idzie ab toje, kab pakazać kamu treba: hładzicie, ja na čale „arhanizacyi“, hładzicie i znajcisia na rečy!..

Słowam, čarodnaja sanacyjnaja šopka. Ach hetyja šopki, jak jany ũsim abrydli, abrydli, jak wyhladaje, nawat i zainteresawanym u ich.

Piśmo ũ Rэдакцыю.

Паважаны Грам. Рэдактар.

Ветліва просім зьмясьціць у „Беларускай Крыніцы“ наступнае: Грам.грам. Н. і В. Хлябовічам, Антосю Жабінскаму, Фр. Г. і В. Шутавічам — аматарам-артыстам — а так-жа ўсім, хто сваей безінтэрасоўнай працай памог Гуртку Бел. Інстытуту Гаспадаркі і Культуры ў в. Шутавічах сарганізаваць прадстаўленьне-вечарыну дня 7.1.34 г. у в. Шутавічах, — далей ўсім паважаным Гасьцям з вёсак: Шутавічы, Пярэбавічы, Сукневічы, Белаля, Перавоз, Хвэцавічы, Сазоны, Васілевічы, Сьвірыдавічы і іншых, а так-жа з м. Сморгоняў, якія прыбылі ў дзень 7.1.34. у в. Шутавічы на гэтую-ж вечарыну-прадстаўленьне—Урад Гуртка Бел. Інст. Гасп. і Культуры ў в. Шутавічах гэтым выражае сваю шчырую падзяку і перапрашае за ўсе нявыгады (як цената памешканьня пад прадстаўленьне і скокі і інш.), якія ня з віны Гуртка паўсталі. Урад Гуртка перапрашае так-жа гасьцей за прыкрасьці, стварэньня на вечарыне някультурнымі і проста дзікімі паступкамі некаторых асоб, якія — увайшоўшы бяз білетаў — імкнуліся асягнуць свае авантурніцкія мэты. Грам. Я. Куліцкі, які сваім ганебным паступкам на вечарыне апаганіў ня толькі сябе, але і гонар в. Шутавічы, асабліва-ж ейнай моладзі, — згодна з пастановай Ураду Гуртка з дня 8.1.34. будзе пакліканы да судовай адказнасьці.

Адначасна Урад Гуртка перапрашае тых асоб, якія ў надзеі, што адбудзецца арганізаванае Гуртком Спатканьне Новага Году (з прадстаўленьнем і інш.) прышлі ў в. Шутавічы дня 31.XII.33. і ня мелі таго, чаго спадзяваліся. Не адбылася вечарына-прадстаўленьне ў гэты дзень дзеля таго, што Ашмянскі Стараста ня даў дазволу.

За Урад Шутаўскага Гуртка Бел. Інстытуту Гаспадаркі і Культуры ў Ашмяншчыне

Старшыня Я. Шутавіч
Шутавічы, 8.1.34.

За завік. Пішам нia mala tak-ža i ab sprawach socyalnych našaha narodu, heta bačycie sami. Ale treba brać sprawu ũsiebakowa, nia možna-ž pakidać i kulturnaj haliny biel. žyćcia woraham, byccam dzielačysia rolami. Pišyće ab nastrojach wažnych wakołic, achwotna ũsio budziem drukawać.